

صاحبش را آتش می زند تا فرزندان او را قهرمانانه نجات دهد.

مخاطره این فرضیه، مصون ماندن پزشکان از نقدهای صنفی و آسیب شناسی نظام درمانی است. بازسازی جایگاه اجتماعی پزشکان و کارکنان بخش درمان نباید به مطالبات ناحقی ختم شود که در آینده بر دوش نظام سیاست گذاری تحمیل شود و باب هرگونه بررسی انتقادی در زمینه گزینش دانشجو، تعرفه ها، شبکه های واردات و توزیع دارو و سایر مزایای شغلی بسته شود.

۱-۳. ایده حکمرانی

در سطح نظری نکات ذیل حائز اهمیت است:

۱- تصمیم سنجیده در تعطیلی نماز جمعه، اماکن زیارتی و مراسم مذهبی، نشان داد جمهوری اسلامی با وجود برخی مقاومت های حاشیه ای، نماینده شایسته حاکمیت عقلانیت شیعی در دوره جدید است.

۲- بازگشت به الهیات سیاسی و تفسیرهای دینی از پدیده های خلقت، بار دیگر مورد توجه قرار گرفت. زبونی انسان متمدن دوران مدرن و در زمانی نمایان شد که «خداگونه» داعیه رتق و فتق امور عالم را داشت. البته نباید فراموش کرد که برآیند اثرگذاری این حوادث بر دین داری توده های بشری، ناچیز است؛ یعنی بشراورزی این حوادث را در خدمت اصول مفروض خود برای توجیه عقاید پیشینی به کار می گیرد و با آن دوگانه علم و دین را بازتولید می کند؛ بنابراین اهل ایمان در جستجوی مأوای قدسی و دیگران در عطش تکنولوژی زندگی به سر خواهند برد. در نتیجه متدینین دین دارتر و سکولارها و ملحدین دین گریزتر خواهند شد.

۳- قداست تصنعی دموکراسی افسارگسیخته تضعیف شد و روشنفکران و نخبگان ایرانی دریافتند که اقتدار حاکمیت را بیشتر بها دهند. این عقب نشینی با عنوان «گذار از اولویت دموکراسی به اولویت حکمرانی خوب» یا «کیفیت حکمرانی» رخ داد. رویکردی که در تنظیم مناسبات میان جامعه و حکومت، به عنصر سلسله مراتب اقتدار و اجبار در کنار گفت و گو و مفاهمه وزن می دهد.

۴- برخی معتقدند «کرونا، بعد از جنگ جهانی، نخستین حادثه جهان شمول است که ایران به طور مستقیم و جدی در آن درگیر شده است.

حوادث پیشین، اینجایی بودند؛ ملی، دینی، طبقاتی و گروهی؛ اما حالا ما همان را تجربه می کنیم که یک ایتالیایی، آمریکایی و کره ای تجربه می کند. کرونا جهانی اندیشیدن و فهم جهانی از مناسبات را به همه دنیا تحمیل کرده است». این برای ما که در فشار تحریمی سنگینی بودیم، به عنوان عضوی از جامعه جهانی فرصت عرض اندام می دهد که برخی گشایش های تحریمی از آن جمله است.

۲. تهدیدها

۲-۱. چالش حکمرانی؛ پیش بینی، تشخیص و جلوگیری از بحران

در ذیل کیفیت حکمرانی سه سطح انتقاد مطرح است: نخست، برای مقابله با ورود ویروس به ایران پیش بینی ها و تمهیدات لازم انجام نشد. کنترل مبادی ورودی و به طور خاص مدیریت پروازهای هواپیمایی ماهان در این راستا مطرح می شود. دوم، این گمانه مطرح است که تشخیص ورود بیماری به ایران با تأخیر صورت گرفته یا به عمد کتمان شده است. سوم، اقدام جدی برای قرنطینه کانون شیوع کرونا در ایران انجام نگرفته و سبب شیوع آن به کل کشور گشته است.

پاسخ مقامات مربوطه به این ابهامات که در ذهن بخشی از جامعه ریشه دوانده، ناقص، پراکنده و ناتمام است. این تعلل یا کوتاهی در توضیح مسئله هزینه خواهد داشت و به اعتمادزایی و مقصرسازی از نظام می انجامد. هرچند با سپری شدن هفته های اولیه و گسترش سریع این ویروس به چهارگوشه دنیا تا حدی تصور پیشگیری از ورود ویروس به ایران یا اجتناب پذیر بودنش منتفی شد و افزایش آمار مبتلایان و تلفات در برخی کشورهای غربی هم موجب گشت تا انگشت اتهام کمتر به سمت نظام تصمیم گیری کشور نشانه رود و این تب فروکش کند؛ با این حال هیچ کدام از این دو روند مانع ارائه توضیحی اقناع کننده و علمی به پرسش ها نیست.

۲-۲. کنترل بحران و انفعال دولت

اکنون و در حین بحران، کنترل زنجیره انتقال ویروس مهم ترین دغدغه است. اقلیتی ۱۰ درصدی هم می تواند به لشکر متحرک انتقال ویروس در بین شهرها تبدیل شود و تعلل دولت در موج نخست

سفرهای نوروزی در اعمال محدودیت های تردد، باعث خشم مردمی شد که مجبور بودند، هزینه های بی مبالاتی بقیه را بپردازند. این انفعال سبب شد تا حکومت در مظان این اتهام قرار گیرد که «بیش از آنکه مسئولیت ناپذیر باشد، ناتوان است» و در نتیجه امکان اعمال اقتدار را از دست داده است. افزون بر قوه قهریه، توان دستگاه بوروکراسی و نظام توزیع مایحتاج برای تأمین جمعیت خانه نشین (به خصوص در مقایسه با بوروکراسی منضبط چینی) مورد تردید قرار می گیرد. در این بین، منتقدانی هم که به قدرت سخت حکومت اذعان می کنند، با سوء استفاده از فضای موجود، موارد استفاده از این اهرم را به جاهایی که «حفظ نظام» ایجاب می کند، ارجاع می دهند.

۳. رسانه و روایت ماجرا

در فضای نیمه تعطیل مطبوعات و به حاشیه رانده شدن فضای مجازی، تلویزیون اصلی ترین راه ارتباطی مردم و دولت شد. جان افراد شوخی بردار نیست و ویروسی آمده که تهدیدش دامن همگان را فرا گرفته است. توصیه های سیاست گذار نظام سلامت نقل محافل شده، دست به دست بین مردم پخش می شد. پوشش رسانه ای با وجود سراسیمگی هفته نخست، در کلیت خود نسبت به موارد قبلی بهتر بود که ریشه در چند عامل داشت:

- ۱- موضوع سیاسی نبود و با کنار رفتن سیاست و سیاستمدار، متخصصین با مردم سخن گفتند؛
- ۲- اطبا به طور سنتی مورد اعتماد مردم هستند و تجویزهایشان پذیرفته می شود. دانش عمومی مردم بالا رفت.
- ۳- همه دنیا درگیر بحران شد و فرصت مانور رسانه ای علیه ایران کاهش یافت؛
- ۴- نقش مخرب فضای مجازی کمتر بود. کشته سازی صورت نگرفت و چون ماجرا کف خیابان نبود، فضا بهتر مدیریت شد.

۴. آینده روندهای سیاسی

ایران سال ۹۹ آبستن تحولاتی خواهد بود که کنترل و مدیریت آن ها در گرو فهم روندهای آتی است.

۴-۱. رویکردها و شعارها

برآورد می شود تا مدت کمی پس از شیوع کرونا در کشور، اختلافات سیاسی فروکش خواهد کرد. نه